

afgrond gegraven tussen de regering en het volk, maar wellicht ook tussen het college zelf en de [inheemse] bevolking.¹ De *Partai Sarekat Islam Indonesia* deed telegrafisch een beroep op de koningin om het in werking stellen van de ordonnantie te voorkomen en nadat deze op 18 juli afgekondigd was, werd in een op 24 juli in Batavia gehouden bijeenkomst van de besturen van alle bij de *Gapi* aangesloten organisaties besloten dat ook de *Gapi* een beroep zou doen op de koningin om met de tegen de ordonnantie levende bezwaren rekening te houden.² Eenzelfde beroep ging in het door de *Gapi* en de *Miai* gezamenlijk verzonden telegram van de *Miai* uit – een feit van belang: het was de eerste maal dat de federatie der Indonesische Islamieten actie voerde samen met de federatie der Indonesische nationalistten.³

Op al deze protesten reageerde het gouvernement met zekere geprikkeldheid: Levelt zei begin augustus in de Volksraad dat het geheel aan de nationalistten te wijten was dat er spanning was gekomen in de Indische samenleving, en maakte duidelijk dat tegen hen de scherpste maatregelen zouden worden genomen indien zij op de ingeslagen weg voortgingen.⁴

★

In augustus was begonnen met de vorming van de militie: jongeren van achttien tot vier-en-twintig jaar konden er in opgenomen worden en het Knil wilde zulks op Java en Madoera in eerste instantie met twee jaarlichtingen doen: zesduizend man. Java en Madoera samen telden drie tot vier miljoen jongeren in de genoemde leeftijdsgroep – men had er zesduizend van nodig. Wilde men die bijeenkrijgen, dan, zo werd door

¹ *Berita Oemoem*, 12 juli 1941 in *Overzicht van Indonesische en Chinees-Maleise pers*, 1941, p. 1038. ² Tjipto, zeer bevreesd voor Japanse agressie, keurde het beleid van de *Gapi* terzake af; in een artikel in *De Locomotief* uitte hij de opinie dat de beloften van de koningin, de gouverneur-generaal en de minister van koloniën de zekerheid inhielden dat, schreef hij, het Indonesische volk de zo begeerde staatkundige hervormingen zou krijgen – die opvatting werd in de inheemse pers als naïef gekarakteriseerd. ³ Al eerder, nl. in november '40, had de *Miai* zich tot samenwerking met de *Gapi* bereid verklaard. ⁴ Op advies van Welter verwierp de koningin de beroepen die op haar waren gedaan: de dienstplicht-ordonnantie werd bij koninklijk besluit van 18 september '41 bekrachtigd.